

Olaf Bull

Digte og noveller

bokselskap.no
Oslo 2024

bokselskap.no, Oslo 2024

Olaf Bull: *Digte og noveller*

Teksten i bokselskap.no følger 2. opplag, 1916 (Kristiania/København/Gyldendal).

Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no).

ISBN: 978-82-8319-789-1 (bokselskap.no),

978-82-8319-790-7 (epub), 978-82-8319-791-4 (mobi)

Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere

nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

---

TIL ORDENE

I sære ord, I aander,
velkommen til mit sind –
paa glæder og paa vaander
I be's i bander ind – –
paa mit forfaldne hjerte
vil jeg jer rikt beverte!

Drik jer fortvilet drukken
i drømmens bleke vin –
stik tæt og fort paa krukken,
den holder, smuk og sprukken,
en nektar, besk og fin!

Og siden rav i kvaler
utover livets vang –
vær vældige vandaler
mot gold og gammel klang –
[10] faa al min rædsel tolket,
og vælt jer ind paa folket!

Drik drømmen ut til bærmnen,
og husk mit enkle krav:
I maa ei slippe sværmen,
før den til nød vet av
de røde glæders døds kamp
i glædens gyldne hav!

BARNET

[13] Barnet blev begravet paa den vestre side av kirkegaarden, like under muren.

Men moren hadde det underligt med dette. Ut paa natten kunde pludselig hendes hulken falde aldeles til ro. Hun laa stille hen i sengen, og fyldtes langsomt av en svak lykke. Da hadde pinen naadd sin høide, og det, som siden hændte, tilhørte ikke længer det virkelige. Hendes dype savn blev fuldkommet i en liten blaa, drømmende nattetime, da skogluften trængte ind av vinduet. Hun laa stille paa siden. Barnet *levet*.

Og søvnen sank over hendes seng i dype skygger. Den stod alene i mørket. Ved siden brændte en lav natlampe og lyste ned i nogen blaa blomster, som nu var like tilovers som kransen paa en grav.

*

[14] Den næste dag laa barnet atter paa den vestre side av kirkegaarden, under muren. Moren reiste sig op i sengen og saa mot vinduet.

Rundt omkring hende var der livsalig stilhet. Det klikket i vindushaken, – ruten strævet med den svulmende luftning derute. Det var det svake pulsslæg av godveiret, som gjorde dagen.

Det var gaat hende i kroppen at staa tidlig op. Men disse stille somtermorgener var hun allermest prisgit. Dagen, som begyndte under solen og bredte sig ut gjennem blomster og trær, var unænsom i sin kraft. Den strømmet naken ind av vinduet med duften av havvand og æpler. Mot den hadde hun intet andet mørke end sine smale, bare armer, og hun røkket med hodet klemt i dem, og bak dem hadde hun ordene, ordene, som glir ut over ens læber som blodige dele av ens sind, og gjør det, som ligger igjen bak brystet, lettere at bære.

Da den første rid av sorg var fuldbyrdet, rettet hun sig og saa sig om. Over stolen hang det klare, tynde sommertøi, som daglig var omkring hendes raadløse legeme. Lærredsskoene stod ved sengen og lyste, sirligt sat op ved siden av hinanden. Hun begyndte at klæ sig paa langsomt, – hun var jo alene.

Og med ett fornam hun den dype sødme i stilheten. Hun hørte det lille sus av sine egne bevægelser blande sig med klikkingen fra vinduet. Hun reiste sig op og [15] gik barfotet over gulvet, hen til det skraa speil paa kommoden.

Hun strøk haaret fra panden. Men i samme øieblik skjøv hun rolig speilflaten ned og gik over til den anden side av værelset. Her blev hun staaende hele tiden, mens hun klædte sig paa.

Det store frugttræ utenfor vinduet larmet svakt med sine æpler paa taksinken. Gardinet var blaast ind og hang fast i blomsterne. Og solskinnet strømmet om hende, det antændte de tusen fine fimrer utover hendes armer, hendes hals og skuldrer. Hun vendte sit ansigt bort, for ikke at bli blændet. Med haanden rullet hun haaret op, saa nakken og skulderbladene blev bare. Naar hun slik løftet armene, røbet deres fine magerhet en heftig evne til at omfavne, men under haaret var ansigtet tomt og indsunket.

Moren var færdig med at klæ sig. Hun stod i sin hvite bluse og sorte skjørt midt paa gulvet. Hun gik hen til vinduet og løsnet gardinfloret, som strævet saa svært i kaprifolierne. Stille stelte hun sit værelse. Saa gik hun atter hen til vinduet.

Skyerne seilte høit deroppe i det varme, udødelige blaa – –.

Hun snudde sig fort og gjorde en raadløs runde over gulvet. Nu, da alt var stelt, saa hun rummet ligge der i sin bleke firkant.

[16] I hjørnet stod etageovnen. Dér, i tredie etage, indenfor det sorte sprinkelverk, skumret det paa medicinen, de smaa, frugtesløse flasker. I kommoden ved sengegjærdet laa nedlaast uendelig sorg, – nogle leker, litt tøy, og mellem det *feberen*, – feberen i det blanke lille termometer, som stod paa 42°, da ingen længer kan leve. Hun hadde ikke villet ryste det – –

Hun stod et øieblik. Saa gik hun over gulvet og lukket sig sagte ut.

*

Ute var luften saa varm, at den næsten kjendtes lodden. Hun gik barhodet bortover veien, for hun holdt av det. Men koner, som møtte hende, tænkte: «Hun er alt over det værste, hun gaar uten hatt!» Moren følte det og slog øinene ned.

Der, hvor veien delte sig i to, saa hun paa den ene side kirken mellem granerne, – den enkle tusenaarige kirke, som var bygget i blotetiden av vild sten og hvitkalket.

Hun vilde ikke dit idag. Hun vilde gaa nedover mot sjøen.

Men frem av svingen ved kirken kom en skjæv høvogn kjørende. Den var fuld av nedfaldsbar og visne blomster. Midt i barene hang den avbrukne vinge av et gammelt, hvitmalt trækors. Og paa det læste hun de tre ord:

[17] *Dypt er du –*

Det var avfaldsvognen fra kirkegaarden.

Hun bøiet ned mot sjøen, hun gik fort fremover veien.

Utover engen saa hun, hvor det glimtet vaatt i vipperne paa det høie græs. En gut ved grøftekanten bød frem kirsebær i en kurv av papir.

Hun saa dem ligge tæt ved siden av hverandre, og hun blev bevæget over de smaa modne frugter, som saa elskelig bar tilskue hele naturens uskyld.

Hun kjøpte en bundt. Dypt inde i bærenes mørkerøde øine syntes hun at se blomsterne, som de var blit til av, og hendes tanker gled tilbake til foraaet. Trærne med deres blanke bark – mellem dem hadde hun gaat, førend alle blade. Ofte hadde hun gaat her i sit mørke vintertøi, lukket ogsaa hun – gaat saa heftigt, at hun ofte glemte, hvem hun var sammen med, for bak ved, nede ved hendes høire haand strævet det lille lykkelige barn!

Forunderligt var, at hun nu kunde tænke paa barnet uten smerte. Den lille døde stod op igjen med vaaren i hendes blod. – – –

Ute i skogen svalet trækronerne i storm og regn.

Aaret modnedes under hendes føtter, hun syntes høre i vaarblaasten braaket av selve naturen, som blev til. – [18] Hun syntes, at foraaet var den eneste *hændelse* i verden, for hun hadde været alene saa længe, og vilde selv saa gjerne bli til igjen!

Sneen rullet tilside, mulden sortnet. Det lille barn vilde bare ned paa fire, det var jo saa nære marken. Men hun trak det op igjen, ti endnu var mulden for ung til at leke paa, likesom havet var for ungt til at bade i. Utover laa maihavet og byget blaatt omkring de blaa øer derute, der var som forstenede hauger av det samme hav. Overalt spiret det i skogene, paa steder, utilgjængelige av væte og forraatnelse, bakom vindfald og sne – – de smaa stier løftet sig og avdækket hendes minder fra

ifjor, svarte, fortrukne og allikevel kjære. Og barnet var hendes vidne, den lille livsfrugt, som stolpret frem dernede ved hendes haand, med den store pande og de smaa føtter!

Men om kveldene, naar barnet stod paa hodet under dynen og sov, da gik hun ut i haven, og over i skogbrynet, til de store trær. Hun stirret paa natten dypt deroppe over granerne. Og i denne ensomme stund forstod hun, hvor langt det var igjen til sommeren.

Om dagene hadde hun ofte ungen med inde i skogdypene. Hvor stille der var! Hun ventet bare, at hun med ett skulde høre klokker ringe inde i skogen! Ungen løftet hun fra tue til tue, – hun pekte rundt omkring sig, paa violerne og det grønne mosevand, som [19] fonnerne var blit til. «Det er vaaren vor,» sagde hun ganske sagte.

Og pludselig fik hun ungen ind mellem knærne sine, med begge flate hænder skilte hun baarden av pandehaaret og kysset barnet dypt ind i haarroten. Saa glattet hun haaret nedover kysset og reiste sig. – –

Solen steg, veiene blev tørre og faste, og saa begyndte de ogsaa at lysne, – de blev graa av det første støv. De høie graner var forlængst svidd tørre av solvinden, og skogen var fuld av trær, som hadde faat bladene ut av sig. Men vaaren drøide. Ofte stod hun nede ved stranden, fuld av længsel efter den grønne sjø.

Og grønnere end havet stod frugthaverne opover med sine smaa blade, som virket saa haarde mellem alle de vilde trærs lyse løv. De saa meget mere strenge ut end lind og løn, men i disse kronglete trær, hvis stammer var saa fantastisk vredne, der skedde eventyret – – – – –

Det skedde, mens hun og barnet var borte nogle dage. For da hun kom igjen, hadde frugtrærne i vellyst flænset den grønne hams om sine hemmeligheter og kastet den paa grønsværet. De stod blændende nakne i alle sine blomster.

Hun gik med ungen under de hvitskimrende trækroner og stirret op, næsten blændet. Om disse kroner var der ikke lenger nogen grænse mellem vaaren og verdensrummet, [20] de fine blomster hadde rummets egen kjølighet og lys.

Og kronerne gjød sig like over i luften, de straalte, de duftet og glødet – – Og saa med ett trillet et blad. Det trillet fra gren til gren, mot jorden. En askegraa skygge bredte sig over trækronerne, – de sank tilbake.

Der var noget, som mørknet i alle grønne frugttrær og gjorde dem triste. Det var blomsterruinerne, frugtfostrerne – det saa ut som en visning, førend sommeren var begyndt, og det var det jo ogsaa! Men da begyndte sommeren! Nu var varmen der, da disse straalende kroner igjen var blit til almindelige grønne trær!

Græsset grodde grovt op overalt, og igjennem græsset skjøt blomsterne. – – –

Rundt i luften lød umættelige skrik fra alle fuglene, – de fraadset med vingerne i det rene rum, sjøfugl og landfugl, og dypt nede paa marken fløi deres smaa avbilleder, sommerfugler og insekter, og gjorde dem alle ting efter. Hun saa dem, hvordan de duvet fra blomst til blomst, hvordan de kræset nogen, hvordan de klaffet med andre og blev ett med dem, saa vingerne dirret – – – hun syntes, at det maatte føles dypt ned i jorden! Og de gled av og vippet videre, de steg opover planternes blomster som i terrasser og endte i den øverste, – de gjennemplyndret dem, sindrigt og blodtørstigt, – i det blændende solskin drak de av verden – – –

[21] I sus og dus fór blaasten gjennem løvkronerne, men det var ikke som før. Den store bevægelse var slut i naturen, og det, som nu hændte, var bare smaa tilblivelser, smaa forandringer. – – – – –

Og slik var det ogsaa med hende selv. Hvor hun var blit deilig rolig efter det første blomfald i træerne! Blodet var løiet av bak huden, hun blev brun paa armene som marken selv, hendes eget hjerte var blikstille som solskinnet – – Slik var alt blit fuldkommet paa en anden maate, end hun hadde tænkt – hun var blit til igjen, ikke ved nogen mand, men ved aarets egen modning!

Ofte stod hun ved vinduet, paa baksiden av huset, der hvor frugttræet kastet skygge. Hun stod støttet paa sine hænder og hvilte et øieblik fra arbeidet i huset. Ved at se nedover sine magre, solbrændte armer kunde hendes sind igjen faa et streif av det evige begjær og smerte, som alt kjød har – – En frysning fra foraaret fór gjennem hende, hun grep om sin egen arm og klemte den, saa hun kjendte benet indenfor. Det var deiligt at støtte skulderen tungt mot vinduskorset, saa det skar ind i kjødet gjennem kimonoen. Hun vidste, hvad det var, – hun smilte frem for sig, hun var ingen madonna i det øieblik. Hun nød længselen tilbunds derinde i den blaa skygge fra frugttræet.

Men det var bare en kort stund, saa gled øinene ned [22] til den solfulde del av haven. Og der sat ungen næsten naken borti græsset. Den fægtet med armene i ren glæde over ingenting.

I susende sprang fór hun da fra vinduet og ut av det dunkle værelse – i en lang runde listet hun sig for at komme over det lille kjød borti græsset, honningen av hende selv. – – – Hun hivde sig ned over ungen, hun klemte med begge hænder dens runde kinder og næsen sammen til en komisk grimace – – den strittet imot og faldt bakover i græsset med de smaa føtterne i veiret – hun samlet dem beggeto i sin ene haand, og under skjærende lattersalver fra ungen kysset hun den indunder halsen, borti armkrokene og nedover bare brystet. Fra det lille leende legeme, som vred sig under hendes ansigt, duftet den op, den søte lugt av hendes eget kjød. Hun væltét hele haarmanen ned over ungens ansigt, hendes mund blev for fuld av kjælenavn og kys – tilsidst orket hun ikke at faa andet frem end – «Aa du lille, *lille* – – – du yderst lille!»

Saa reiste hun sig op paa haanden og saa sig omkring, forfrisket og glad.

Om kvelden blev alting stille. Hun hadde stelt huset og lagt ungen. Da kunde hun sitte paa berget ovenfor og hvile. Al bevægelse var sunket av træerne og ned i jorden – saa langt hun kunde se nedover, stod de samlet i stille masser og blandet grener med hverandre. [23] De graagrønne kroner saa ut som hauger, og nede mellem haugene lyste det blekt av noget forvaakent blomsterkratt. I hendes egen have suste flaggermusene ind i guldregnen og blev hængende.

Hun kløv høiere og høiere op i berget for at se sjøen. Natten var for lys for de fleste stjerner, bare Venus glimtet under maanens horn. Utover laa vandflaten blank med smaa baater. Oppe i baatene rørte det paa sig, sort og hvitt, og hun hørte tydelig trækspil. Hun skulde gjerne været med i en slik baat og latt sig ro fra odde til odde like under strandlinjen, for at stirre ned i det gjennemsigtige vand. Bare ligge over rælingen og følge med øiet fortsættelsen av det landet, som hun og ungen hendes bodde paa – – det hørte likesom til hende, *det* ogsaa, syntes hun, saa langt hun kunde se det nedover. – –

Det begyndte at svirre lydløst omkring hendes bluse. De smaa fly kom fra skogen ovenfor. Guldugle, fryvil og andre rare natvæsener var det, – de vaket i luften omkring hende og hun sat stille og lot dem komme til.

– – –

Men en slik nat, ja da var det, hun for første gang iaar hadde følt duften av – *jasmin*.

Jasminerne. –

Barnet døde i jasmintiden. Det blev bitt av en hugorm den 28. juni om eftermiddagen, mens hun var oppe [24] for at skure en rist. Ormen var kommet op gjennom haven – fra helvede.

— — — — —

*

Moren, som sprang fremover i solskinnet med haanden klemt foran øinene, vidste nu, at rædselen var nær. Hun svælget og svælget, men der var ingen graat.

Bak hendes haand dukket de op som skygger, minderne fra de to dage, mennesker. — — — Den anden dags aften med solnedgangen skinnende rødt gjennom de gule gardiner, som var trukket for. — Barnet var da ikke lenger bevidst — — og da var det, hun hadde bøiet sig ned over det, for hun vilde ha en lok fra det, *mens det endnu levet*. — —

Hun hørte saksens graadige skaar gjennom det febervaate haar indunder nakken — — de tre smaa krøllerne, som faldt av, et rov av liv, som hun gjorde i skyhet for sig selv, ti det betydde, at hun nu endelig — — —

Fremover sprang moren, græsset fanget om hendes føtter, saa hun snublet, men hun faldt ikke. Hun klemte sine fingre krampagtigt ind i øienhulerne, for likesom at faa trykket sin sjæl tom. Og det gik, det gled over, — hun fik lammet sit hjerte og utsat smerten. — —

Hænderne hendes gled ned, og hun saa sig om.

Hun var kommet midt ut i en eng, og skjørtet var vaatt langt opover av solregnet.

[25] Bakom, der borte foran skogbrynet, saa hun rugen, vinterrugen! Den var saa brun, at den virket som træverk mot alt det grønne omkring. Da hun kom like ind paa den, delte den sig i millioner lyse striper ned i den sorte jord.

Hun fulgte langs akerrénen. Paa den ene siden stod løvskogen med havet bak, hun hørte vandet risle i fjæren. Det duftet langt ind i nøttekjærrene av salt og skjæl. Paa den andre siden stod bestandig rugen. — —

Hun bredte sit sjal ut og satte sig paa grønsværet foran de mandshøie aks. Og hendes øine sank ind mellem stænglerne, langt, langt ind i akeren, og der blev hun borte, gjennom den kom hun tilbake i tiden — — — en stor grøn ø i havet steg op for hende. Det var mange aar siden. — —

«Det dufter saa deiligt veir av klær'ne dine!»

Det var stemmen av en mand. –

Hun stod like op i ham, saa det strammet i fingrene hendes bak hans nakke. De stod skjult av rugen, for rugen byget i solskinnets da som nu, brun av sit brød. –

De gik frem av rugakeren og ut paa landeveien. Utenfor laa de andre øer og lyste. Mellem smaa knauser gik de, over slagne jorder og ind i nøttekjærrene. De fartet om den lange dag.

Saa skimret det, saa kom kvelden. Og kvelden, den er saa deilig, for da orker man mere!

[26] Maanen steg over havet, valmuerød. De graa stenøer hævet sig og fik profil og plastik. Bergene paa deres egen ø stupte bratt ned i vandet, med væggene meislet av maanelysset.

Tvers over øen gik en graa landevei, gjennom aker og eng og ind i skogen.

Og derinde! De saa himmelen blek ovenover stammerne! De følte, hvordan den varme luft hadde vævet sig ind i trærne og like ned i græssbunden. Der fandtes ikke fnugg av fugtighet i grønsværet langs de graa stier. Av og til aapnet skogen sig til en liten glenne. Spredt paa den laa brisken, dødsstille – de syntes, den lignet svære graa edderkopper, og mellem klørne lyste St. Hansormer. – –

Saa tok skogen slut. Og utenfor den stod vinterrugen igjen, mot den blaa luft. Og bakom var engen med hvit hundekjeks. Der, mellom aker og eng laa stedet fra imorges. – –

Moren reiste sig halvt op, forvildet. Vinden svalet hende om kinden og blaaste gjennom haaret. Hun følte, hvordan den strandet paa hendes legeme og delte sig om det, en varm vind fra havet, som gled videre gjennom grønsværet.

«Er det mig, som har eventyret,» tænkte hun, og saa sig spændt om. Det fór gjennom hende, at det hele var [27] en drøm og drømmen hendes sjæl, og utenfor var der ingenting. – –

Men saa brast det. Hun knak sammen i ryggen og fór med begge henderne til panden. I blodige veer strømmet minderne om barnet op i hende, og nu kunde de ikke lenger stanses – hun rokket sterkere og sterkere frem og tilbake – – hun tok sig for ned paa marken og fór atter med henderne til ansigtet. Hun saa det like

foran sig, alene, vække fra al vaar og sommer – det lille barn, – det ubevidste over nakken, naar det lekte, nakken med de smaa krøllerne, som ikke paa nogen maate kunde glattes – – – hun saa panden i dens dype og frugtesløse grubbel over tingenes sammenhæng – den alvorsfulde rynken, naar det forsøkte at faa op en eller anden æske – – hun hørte det lille pust, hvormed det opgav tingen og ubekymret saa sig om efter noget andet. – –

Og barnet kom hen til hende – hun kjendte hænder i sin kjole – og det vilde ut og det vilde ind – – den lille krafssingen nederst nede ved døren. – –

– – – –

Moren aapnet sin mund, og ut av den kom der en lys hæs lyd, en underlig vanskapt tone. Det var barnets stemme, hun husket i sit øre og prøvet at faa til. Med dirrende fingrer fik hun frem den lille sølvæsken av beltet, æsken med lokkerne –.

[28] Der hang de mellem hendes fingrer i solskinnet. Søndenvinden blafret litt i de bleke, hjælpeløse haar.

Hun la dem paa sin flate haand, – hun bøiet ansigtet ned. Da kom en luftning og bar dem bort i græsset. I vild fortvilelse strakte hun sig frem efter dem, og ved denne bevægelse styrtet taarerne ut av hendes øine og ned over kinderne og munden.

– –

I MØRKE

[31] Det var i september. Kirken laa utvasket i taaken inde bak det store gjærde av uhuggen sten, som forhindret kirkegaarden i at rase like ned paa landeveien.

Mens Myre gik i sølen utenfor. Han gik og tænkte paa, hvad denne sommer hadde opfyldt av haab. Nu frydet det ham at se nypetornen stritte med sine røde bær inde i taaken, og kastanjetrærne, som stod med den ene siden rød og den anden grøn, lik heraldiske trær. Og alle løvtrærnes forelskede hær tøyte sig utover i smaa, vinrøde holt bakenom kirken. Merkelig var det at se de uendelig lange gartnergeledder av asters, som gik bortover den sorte mark – denne haardføre høstblomst, rødfrossen og blaafrossen eller hvit som sne.

For et par dage siden var solen endnu varm, men i hele dag hadde den været blekere – der var likesom [32] gaat stær i dens store, straalende øie. Den var saa fjern, saa fjern, men vilde ikke være ved det. Og blaanningen faldt paa nu.

Mens tænkte sig en stor, taaket aand, som purret op i landskapets esse. Det hetet til gjennom alle stener, alt kvas og løv – hvad der ikke før hadde blomstret, blomstrede. Trækronerne hang over den store aa, blussende som aldrig nogen rosenbuketter i verden. Alleting hadde ret til en farve, det sørget høsten for.

Han gik nedover den lange kirkevei, hvor husenes brandmurer stod som tomme, blaa kvadrater dernede ved bebyggelsesgrænsen. Kaalen gav ondt fra sig paa jorderne. Paa en av bænkene satte han sig under en bjerk ved veien.

Uendelig træt av den tunge vei sat han der under træet. Og i hans hjerne steg det atter op, det digt, han hadde paabegyndt, men ikke kunde faa færdigt:

Du skye, av kvinder foragtede,
som bærer din arme styrke
i manddommens bitre blufærdighet –

Ta min kolde haand
og press den op mot dit øie,

med knuste taarer, som længselen
spruter over dens hud – –

[33] Mens's tanker drog hete videre, sat i flugt av rytmefaldet. – – – Ja, ja! Ikke de, som forsager av egen vilje, ti *dem* er der ingenting ved, og dem blir der ingenting ved! Men de, som *maa* forsage, og knuse sit eget hjerte atter og atter! Det er de, som vil forstaa!

Men de har saa let for at føle sig hæsleige. Det eneste, som gjør, at vi, som taper, ikke føler os motbydelige i kjærligheten, er vor store sorg! Den holder os oppe i lykkens stolte nivaa. Kun derigjennem kan vi omgaaes de lykkelige med værdighet!

Og Mens følte pludselig en dyp, mørk styrke fylde sig, en glæde, som kom fra den anden side av den jordiske fryd. Han tænkte sig tilbake. Selv den blussende uskyld søkte altid andre steder hen for at falde end til ham. Ja, ja – det var det latinske sagn: Guden Vulcanus – *natus sine Gratiis*. Præcis som guden Vulcanus fødtes han uten gratier, men til gjengjæld, til gjengjæld skulde han da smede gudernes lyn!

Det rødmet et digt, en heftig anklage gjennom Mens's hjerne. Han krafset følgelig i sin gamle regnfrakkelomme efter blok og blyant. Men med det samme han kjendte dem i haanden, gav han sig og lot haand, blok og blyant ligge slapt nede i lommen.

Det var saa underlig med Mens, dette. For en tid siden, da han endnu hadde fire vægger om sig, var det alltid en lettelse for ham, naar han kom hjem med et [34] digt i hodet, og slet ikke kunde finde fyrstikker. Fandt han *dem*, var det ikke saa værst, om blyanten var borte, og hvis den kom tilrette, hændte det gud være lovet hyppig, at den manglet spids. Og spidses kunde den ikke, ti Mens hadde like til det sidste ikke eiet kniv. Han hadde nemlig været heftig forelsket og turde ikke eie vaaben, da han var ustyrlig av jalousi. Den unge piken maatte han forresten opgi, – han eiet jo ikke den sten, hvortil han kunde lute hendes hode.

Ett var sikkert med Mens: Han ræddedes for sit arbeide. Det forekom ham for eksempel, at lysets fald gjennom et løvblad gik fortere og finere for sig, end menneskers ord kunde følge. Slik var det ogsaa med hver stemning, han følte – han strandet alltid paa det ugjærlige i at finde form for indtrykkenes *samtidighet*. Hans digtning var en blodig og evig kamp mot talentløse indskytelser. (Mens's venner behøver ikke at sætte sig ind i denne tankegang – det vilde falde dem betydelig lettere at opfatte det som et paaskud for dovenskap.) Gode mennesker hadde opfordret ham til at skrive prosa, men han var en forfængelig hund og kradset de smaating, han kunde klare, ned paa vers.

Slik sat han der paa bænken, Mens, den passionerte tviler. Han saa nedover sine fugtige armer og hænder. Han var allikevel fri nu – gik ikke længer omkring med denne dødsens nervøsitet av et andet menneskes [35] legeme i sine nerver, en slags pinlig, nervøs befrugtning. Han var fri, han følte fred. Den smukkeste fred, fordi den var saa haardt tilkjæmpet, og allikevel hadde noget av længselen igjen. Han reiste sig, sterk og kvæget. Han, som for en maaned siden i sit blods heftige glæde hadde sagt til sig selv, at hans vellyst var hele hans visdom, han trodde sig nu kold og frelst, trodde nu at mene, at erotik bare var en indiskret havesyke efter andres lemmer, en grov interesse for andres anatomi, som han nu lykkelig og længe skulde kunne undvære. Her, under det stille, forbeholdne træ vokste hans selvstyrke op av denne følelse.

Da Mens, uten egentlig at vite hvorledes, var kommet ned paa Karl Johan, saa han, at der laa en gissen, blank taaketone over strøket. Trærne stod gule og ribbet paa den anden side. Mellom dem stod lykter og lyste med en liten halvblind flamme, som ogsaa var høstig og gul. De var litt for tidlig tændt, syntes Mens. Hvad tid kan det være, tænkte han, tittet op mot uret og fandt, at den var halv seks. Urets ampel var tændt i det blaa halvlys.

Det var livligt paa gaten, og mange mennesker promenerte opover og nedover. Mens bestemte sig til at gaa nedover strøket en gang. Kunde hände han mødte en pike, som saa paa ham, det var alltid noget. Det var igrunnen ikke noget videre erotik i dette, det [36] var nærmere en slags erkjendelsestrang fra Mens's side. Men ingen saa paa ham. Harmelig nok ikke engang de grimme! Der fór et stik gjennom Mens's hjerte ved at føle dette sidste saa aldeles umiddelbart, og han banket med haanden mot det hjerte, som saa instinktivt hadde hat denne lumpne tanke.

Ingen saa paa ham. Jo, et pikebarn, som stod under en gaslykte med en løytnant. Hun vidste, hvem han var. Hun saa allerede paa flere meters avstand ned paa begge Mens's støvler. Mens syntes, det var et merkeligt og harmeligt tilfælde. De var nemlig revnet begge to i overlæret, og der var brune strømper under. Han tænkte, at hun nu vilde ta sine øine væk, og kom trøstigt nærmere, – men piken fulgte nøiagtigt de elendige støvlerne med to smaa kolde pikeøine, som manglet øienbryn. Mens hadde lyst til at stikke den ene fot bak den anden, han syntes, de to blaa kolde øine flimret nede om føtterne. Da fór der en tyk og het blodstrøm av harme op i ham. Han saa paa den unge dame med et blik, som var glubsk av sinne. Og damen vendte sit ansigt mot løytnanten med et uttrykk av komisk forbauselse.

Mens angret ikke paa det blik, skjønt han kanskje like efter fandt sig selv litt latterlig. Men saken var, at han gik ikke videre med den samme svale fred som før. For at skjule sine huller bøiet han nu med tærne støvlespidserne sterkt op, saa revnerne blev trykket sammen. [37] Han kom til at gaa sterkt paa hælene paa den maaten, men støvlerne saa bra ut. For at fuldende sit toilette stirret han folk med et truende blik like ind i øinene, saa de ikke fik tid til at la blikket gli nedover dragten.

Slik tok han sig frem like op til Ekertorvet. Her gik han midt ut i gaten, for han følte trang til at staa stille og hvile sig. Nede i regnfrakkelommen kjendte han først efter 10-øren, han skulde drikke kaffe for. Der fór et smerteligt chok gjennom ham, for han kunde ikke finde den med én gang. Den hadde gjemt sig bort i noget mørk Virginia, som laa der. Endelig kjendte han den tvers igjennem tobakken og knep til om den. Han la den over i vestelommen, for han vilde nødvendig ha dén onde fornemmelsen om igjen.

Saa stod da Mens der paa torvet i denne by, hvor hvert metal hadde en lyd til ham, hver skidden farve en myk erindring. Menneskene myldret forbi ham inde paa fortauget – godtfolket, som tror, at man er ond, fordi det gaar en riktig galt i verden. Han saa en bekjendt mand vandre gjennom menneskevrmlen – han saa det paa hans uttryk, at hver hatt, som blev sænket for ham, hævet ham en tomme op – til sidst var han hævet til den syvende himmel av lutter hilsener.

«Denne by gjør en raa,» hvisket han for sig. Hans hjerte slog haardt i sin ensomhet.

[38] «Dette at vi alle er mennesker, er vist en av de største vildfarelser,» tænkte han videre. «Den har skapt meget ondt i verden!»

Men saa kom atter tvilen over ham. End du, – end du? –

Han stod der paa torvet, indtil sporvogner av alle farver hadde passert ham. Av og til saa han morskt hen paa en konstabel, som stod i nærheten. Han tænkte sig, konstabelen nu kunde forstaa, at han bare lot, som han ventet paa trikken. Og Mens hadde en følelse av, at han ikke hadde lov til at staa, hvor han stod, uten at ta en sporvogn.

Trods sin onde samvittighet blev han allikevel staaende og stirret betat nedover mot de herlige haver i Studenterlund. Poplerne stod dernede med sit sent vedhengende løv. Han kunde huske dem fra sommeraftener, da det blaaste litt i dem, og deres atletiske stammer bøiet sig svakt mot hinanden høit deroppe i luften, som vismænd med malmansigter, – de hvisket til hinanden, leende og med lukkede

øine, høit over et uskyldsfolk av linder og lønner. Mens kunde ogsaa huske dem fra tidlige aprilkvelder mot rød himmel. –

Han begyndte at gaa urolig frem og tilbake. Han kjæmpet sig til ro med en komisk grimase og stod atter stille. Der blaaste en fryd i hans ensomme hjerte, da han nævnte et navn. Ikke hans fordums elskedes nu [39] længer, men et navn, han syntes maalte være kjærlighetens eget vilde navn, en ukjendts.

Gwendoline, sa Mens for sig selv. Der var berge og dype sjøer i dette navn, en bundløs deilighet og stolthet og lykke for ham, Mens. Et smukt navn, i dét var opreisning for alt, for lumpenhet og kulde. Han kunde ikke komme tilbunds i det, det blaandet sig videre, og paa blaanerne laa den vilde lyng og nikket. – – –

Han nævnte det omigjen, lykkelig og svimmel. Han endte med at sætte det i meningsløse verslinjer, som ikke indeholdt sund sans, men bare *lød*, – for at faa det til at klinge i flugt med rytmefaldet i hans sind. Og menneskene, som spaserte utenfor hans øine, oppfattet han nu kun som gjennom tykt glas – deres bevægelser var meningsløse og løsrevne, deres minespil vanvittigt, og larmen omkring ham lydløs, for stor til at opfattes som støi. Han fandt frem en Bastos cigaret, som laa i vestlommen, og drak ind i sine nerver den blaa røk fra den rene sorte tobak. Han fik trang til at gaa ind i en sidegate av bare lykke.

Men han kunde ikke komme sig til, før dén konstabelen paa hjørnet hadde snudd sig væk – han ængstet sig for at la denne opdage hans bedrageri. Men konstabelen, som hadde lagt merke til ham, vilde ikke helt slippe ham med øinene, og slik blev da Mens staaende, urolig og forbitret, indtil en ny sporvogn kom imellem [40] dem. Da tok han et langt skridt, smat bak den, og var reddet.

Bak efter maatte han jo smile. Han pønset paa, hvorfor han nu egentlig skulde ha det paa den maaten. Men saa faldt navnet ham atter i sinde, og han svælget i den følelse, at dette blaa, vidunderlige navn elsket ham og saa paa ham med tindrende øine.

Saa stod han da omsider foran en stor, blank speilglasrute. Bakom stod der vester, knappet over træblokker, tandvand, ridesnipper og slips. Mens syntes, han kunde spore den elegante lugt gjennom ruten, særlig duften av forførerhaarvandet Edol, og han blev sval av harme. Han forfaldt efterhaanden til rent anarkistiske stemninger, men fik til syvende og sidst opreisning ved at klæ sig paa i tankerne med vesten, rideslipset og haarvandet.

Nu var cigaretten røkt ut, stumpen brændte i hans valne fingrer, og han slap den.

Den faldt – og faldt ned gjennom jernsprinklerne over lyskassen, like ned mellom endel gamle aviser.

Mens blev ganske iskold.

Han saa, hvorledes stumpen laa og glødet demede. Han kunde se, hvorledes den laa like op paa et avertissement om totalrealisation, enormt billige priser, obs. og non plus ultra. Han saa ogsaa, hvorledes papiret gulnet svakt under den lille tette glo i cigaretten.

[41] Og der kom en heftig bevægelse over ham. Men det underlige ved denne følelse var, at skrækken for følgerne var det mindste. Nei, han følte sig irritert indtil raseri av denne hændelse. Nu hadde han altsaa at styrte ind i butikken, alarmere og rope efter en bøtte vand, for speilglasruten strakte sig helt ned i lyskassen og vilde straks sprænges, hvis papirerne tok ild. Han hadde at bryte ut av sin saarede ensomhet, sin triste frihet for verden omkring sig. Det var hans pligt at opvække butikbetjeningens uvilje og folks opmerksomhet. Han vilde vel til paa kjøpet bli beglodd og faa latteren over sig, naar den lille stumpen var slukket med en skvæt vand, for naar den først var *det*, saa tænkte vel ingen længer paa, hvad den kunde ha blit til. Og alle skulde de stirre paa ham, uviljen mot en fremmed fyr med blekt ansigt laa altid rede!

Ak, *hvor før*, hvorfor skulde nu dette hænde ham? Ham, som var stillet slik, at alt han gjorde, bare vilde bli skyldskrevet ham som noget galt!

Hadde det været en av de velklædte herrer, som spaserte frem og tilbake bak ryggen hans, vilde deres iver bli mottat med taknemmelighet og elskværdighet – –

de vilde kunne gaa derfra med fornemmelse av at ha reddet mange menneskers liv. *Han* vilde bare gaa bort med en forøket følelse av at ha bragt mange menneskers liv i fare!

[42] Og saa snek der sig til paa kjøpet indover Mens en mistanke om, at det ikke engang vilde ha *hændt* en av de andre. De hadde ikke kunnet være saa nervøst uforsigtige, – men netop en sjæl som *ham* maatte det næsten hænde, fordi livets smerter aldrig hadde undt ham tid til at bli forutseende.

En dump følelse av hadefuld resignation løp sammen med hans skyhet. Han saa sig om. Bak ham, i det fantastiske halvllys gik menneskene kolde og halvfjerne i

skumringen. Selv var han saa nær sin egen gamle dragt.

Han saa endnu en gang ned i lyskassen. Cigaretstumpen hadde nu brændt et brunt hul i den gamle avis dernede. Han flyttet sig sky til næste vindu – saa sig ræd om – og slentret om hjørnet ind i en tvergate. Her tok han til at gaa fort, men skjønt han jo saa sine ben sættes paa fortauget under sig, hadde han ingen fornemmelse av grund.

Paa det andet hjørne laa der en avholdskafé. Mens gik fort ind og bestilte en kop kaffe.

Han satte sig ned ved vinduet og forsøkte at se ut av den numne rute. Hjertet slog av alle livsens kræfter, det var ham umuligt at drikke kaffen, slik skalv han paa haanden. For nu maatte det komme, papirerne dypt dernede vilde fænge, ruten springe, ildsluen jage indover i lagerne nedenifra! Det var denne ild *nedenifra*, [43] som var saa farlig – – i ett nu vilde trækken suge den op gjennom alle de lodrette schakterne i gaarden – – og man vilde ikke forstaa, før det var for sent! Alle etager opover var oplyst, der var sikkert hundrede mennesker i *den* gaarden, unge piker, som skulde hjem kl. 7 – – – men *det* vilde ikke bli noget av, ilden vilde slaa ut av vinduerne. Mens saa det – – den høie graa gaard omklamret av en svær blomst av gul ild, en slik blomst, som omfavner alt og ikke slipper noget ut.

Mens bøiet sig frem. – – Var det ikke saa, at skyggerne begyndte at haste? – – Dén hadde ikke naturlig gang – – den heller ikke! Men brandklokkernes røde galop gjennom gaterne, hvor blev de av, hvor blev de av? Det var de, Mens var saa sindssvakt angst for at høre – – –

Der gik minut efter minut, men der hørtes intet. Var det for langt borte? Var det endnu ikke blit alarmert? Eller kanskje det var slukket av sig selv!

Underlige og dumpe tanker fór gjennom Mens's hode – nu og da hadde han lyst til at løpe derhen og skrike ind i butikken. Men saa sank han sammen igjen, i den dypeste sløvhet.

Efter en halv time betalte han og gik ut paa gaten. Han listet sig henover brostenene. Men da han fik se det store hjørnehuset staa der ganske roligt, høit og graat [44] som altid, blev han ikke særlig forbauset. Han bøiet sig ned og saa hurtig og sky ned i lyskassen.

Der laa stumpen, utslukket. Den hadde brændt et brunt hul i papiret, ikke mer.

Og Mens følte sig rolig, men ikke lykkelig.

SOMMERENS FORLIS

[47] Høisommertiden skraaner alt mot høsten
og trærnes kroner luter under fyllden –
O, efteraaret røber sig paa røsten,
før nogen gren i skogene er gylden!

De unge slegter sværmer, hver vil smake
av livets lykkelige sødmestrøm,
men tilgi en, som frossen staar tilbake
og fabler i sit hjerte med en drøm.

Hans hemmelige følelse blir baaren
til vinteren i krigens første aar –
da alle lande higet imot *vaaren*,
den unge frelsende, den skjønne vaar!

-----

[48] Han ser en storm bli til i tette skyer
og suse ned, med natten i sit fang
til en av krigens skadeskutte byer,
den første julekveld, ved solnedgang –

Den seiler gjennom repene som ringer,
den stuper sig i dypet nær og fjern,
og sønderriver klangene, som klinger
fra alle klokkers tonekjære jern.

Og domens høie kobbertak og taarne
blir slettet ut i evighetens rum,
men under hvælvet knæler slegten stum,
og venter, evangelium skal vaarne –

En englehær av mødre ligger bøide
med panderne mot barnas myke haar,
men op i stormen peker taarnets høide
og vidner koldt om denne barndoms kaar:

At disse smaa paa sine mødres skjød
mot visse drømme ingenting betød –
at kampen om den nytteløse grænse,
som Sagas klinge gjennom marken skar,
[49] forhindrer deres fædre i at ændse
det ømme omrids, *kjærligheten* har –
den sikre grænse, som en mor fornemmer
i ungens aandende og lyse lemmer.

– – – – –

Saa strømmer stormen videre, og suser
i vildelse til andre landes skog,
imellem høie kirketaarn og huser,
dit krigens smerter endnu ikke jog –

Bak røde ruter straalere julehyggen,
men medens barna danser om sit træ,
staar du, en far, kanhænde skjult i skyggen,
med hjertet tynget av en fremmed vé. –

Du ser paa barna i den lyse kveld,
og snur dig gysende, og spør dig selv:
Er denne skat, som jeg faar lov at nyde,
allikevel en skat – *som jeg skal yde?*

Er barn og hustru kun en liten *del*
av mandens rummelige, sterke sjæl?
En kjærlig krans, hans sjæl maa kunne sprænge,
og strø for stormene med blomst og frø,
[50] det øieblik, hans hjerte skulde trænge
beviset for *hans evne til at dø?*

Da staar hun stille foran dig, din kvinde,
og du, du aander op og ryster av
det frygtelige, pludselige krav,
og knytter begge næverne i sinne –
Du ser den lange række mænd, som maatte,
som maatte ofre, maatte rives hen,
som svek sit voksne virke, og forraadte
sit hjem for en idé: at være mænd –
og du forstaar, de maa ha oversteget
sin manddoms maal og er blit mænd – for meget.

Og slik bestyrket gaar du frem i stuen
til juletræet og den glade kreds,
og raker op i gløderne paa gruen,
og føler dig saa rolig og tilfreds?
Du lover villig hjemmet al din tid
de strenge dage, gennem stille strid.

Men atter melder angsten sig, og atter
tar tvilen dumpt til orde i dit blod:
Mon ikke kvindesmil og barnelatter
er altfor fagre vilkaar for dit mod?

[51] Bak dine lukte øine kan du se
den gamle djævel *døden* som idé,
som stiger mellem stjernerne og spør:
Naar ikke han det høieste, som *tør*?

Dit hjerte skriker, dine lyse skatte
blir falmede og taakede med ett –
Du trænger større utsyn for at fatte,
om stuen eller stjernerne har ret. –

Og som et svar paa ropet i dit sind
gaar døren op, og stormen styrter ind,
og suset fylder dig saa sterkt, at førend
den spæde jul i granen er brændt ned,

staar du paa tærskelen i aapne døren
med kappen om din krop og vil avsted!

Du tar din gamle vandringsstav og hatten –
du stirrer op mot ødeheimen stum –
men venter intet fra det mørke rum,
der kirken sturer – derfra kommer natten!

Nei, du gaar rastløs frem paa alfarvei
med dine begge hænder foran dig,
og hus og hytter flyter uten form
forbi dig i den underlige storm!

[52] Og saa omsider føler dine fingrer,
at veien i det tomme hører op,
og noget skjælvende og frodigt slingrer
sit bøielige virvar om din krop. –

En krone, fuld av fugtighet, som dynker
dit øienbryn med taarer, der du gaar,
og lukker sig bak ryggen din og synker,
og du staar ganske stille og forstaar:

Her sættes alting varmt og ømt ilive –
her *gives* livet paa den sande maate –
hvad det i skogene betyr: at give,
gjør dine vaate øine dobbelt vaate –
den samme barndom, du har nys forladt,
staar dypt begravet i den mørke nat –
den duft, hvorav din hustrus arm er fuld,
er gjemt, berusende i markens muld –
det er, som om dit kjød og blod blør over
i svangre skoger, hvori som'ren sover –
da blomstrer hele verden i din krop,
saa begge dine hænder løftes op –
her, hvor de hemmelige knopper frister
en liten død i trærnes sorte kvister,
her inde skjælver evangelium

i vekstens heftige mysterium –
[53] du styrter dig paa knæ i pilgrimskaapen
og bøier kinden mot den nakne jord
og føler, at den dufter og er aapen,
og hører mørke avgrundsdype ord:
I, som forraader mig! Fra skjulte steder
det vilde foraar knurrer efter Eder!

— — — — —

Og vaaren reiser sig, saa verden skjælver,
og ved dens høie luftning, kort og braa,
det brister frem, det grønne paa det graa,
og der gaar hul paa alle frosne elver!

Se, lyset spragler sig i fossens sprut –
der gror i hulen, dyrene gaar ut.
Den lange vinters sten er slængt fra graven,
og solen spruter ild i foraarshaven.

Den strækker straalene og jager op
et blod av blomstring i de skjøre skoger,
og speiler sig i bladene paa ploger,
som brøiter i den tunge tælekrop. –
Og gjennom hvælvet i de tomme kroner
slaar ut et fint, usynlig spind av toner!

[54] Du hører med, med dine øine klare
av himmelen og solen, og din fot
er tung og brun og mulden som en rot,
og du er fri, en mand i skogen bare. – –

Men – som du sværmer slik og tramper spor,
sker noget sælsomt med den vaate jord –
En anden dyster skjælving fra det fjerne,
en angstfuld bølge i det vare muld,
vil gripe dig og tvinge dig paa knærne
og paa dit ansigt kaste dig omkuld!

Du styrter slagen op paa berget dér,
og fatter i din vaande, hvad det er:
Mens jorden suser ind i morgenrøden
og søger sommeren i festlig færd,
saa vil en sværm av slegter under sverd
fremdeles holde verden fast i døden!

— — — —

Men der paa berget stanser du og stirrer
med ryggen støttet mot et mægtigt træ,
og vender halvt dit hode for at se
den høie hær av unge træer, som dirrer. —

[55] Du føler stige slik en spænding, mand,
som aldrig du har følt for noget *land!*
Dit hjerte svømmer over, hør den buldrer
den vaate storm i skogene der bak,
og træerne løfter sine sterke skuldrer
og stormer alle lande og tar tak!

De skrider festligt — møtes de med skud,
faar milliarder knopper gjennombrudd —
og græsset vokser — stuper der en krop,
flyr myriader sommerfugler op.
Og vangen blaaner ut i blomst og spænder
et lyst og flyvende og flygtigt nett,
som fanger ind igjen med fine hænder
de mørke mænd, som slet sig fra sin ætt. —

Men som du staar paa bergene og ser,
saa stivner du — saa blekner du, som ler —
Du hører slegten snærre, du kan se den
befri sig og slaa ut fra hav til hav —
den brænder, herjer i sit egen Eden
og sliter rasende dets blomster av,

og gjennom sommerskogens brændte furer
gaar alle horderne fra nær og fjern

[56] ut paa det mørke sletteland, som durer
i en forrykende orkan av jern. –

Her møter den sit maal, den vilde vrimmel
her er det, livet blomstrer ved at gis –
her ute staar den aapen, *deres* himmel,
i denne pøl begynner paradis!

Da hevner livet sig – i samme stund
som hæren stormer, taper den sin grund
og blir en sværm av likedanne taaber,
som intet husker, og som intet haaber –

som dræper, dør, som plattes ned i pølen
foruten skikkelse og ansigtstræk,
og marken murrer under men'skesølen,
orkanen tordner, sletterne slaar spræk – –

saa brister alt, *saa* reiser den sig, vangen,
med lik og levende i blodig storm,
og seiler et sekund og viser vrangen
og styrter hæslikt sammen uten form. –

Og alle trærne kramper sig i barken,
og solens straaler størkner allesteds,
selv dine blomster her i ødemarken
blir graa av smerte i det grønne græs.

[57] Og *saa* en aften kan dit øie ane,
at livet knækker i sin lidenskap,
og luften synker, lik en fillet fane,
som hyller brusende det store tap!

– – – –

Ja, slik var sommereventyret ute.
Din drøm er ute. Du snur ryggen til.
Og siden *saa* kan skoger staa og lute
med blomster og med frugter, som de vil.

Dit sind kan se, hvor tomme de gjør efter,
hvad de har gjort i sine somre før,
foruten salighet og uten kræfter –
et liv, som smiler, men i smug forblør!

Men der du skrider paa den tyste vang,
saa fanges dine sanser av en sang:
Du ser en digter, som berust lar hænge
de fine blomsters fald i sine strenge –
som lukker øinene og suger ind
en moden verdens sødme i sit sind!

Hans kappe flagrer, og hans fingrer feirer
den store, evige natur, som seirer –
han kalder bergene og solen *Gud*,
og kysser henrykt lyren, som en brud!

[58] Da ryster du av væmmelse og vrede,
og stanser ham, poeten, i hans glæde!
Ja, jag ham! Tro ham ikke paa gebærden,
du, som har trodd paa *vekstens* paradisi!
Du saa det jo i sommerens forlis,
at *mennesket* var sterkere end *verden*!

MINDRE DIGTE

Mit hjerte

[61] Til *dig*, hvis vaakne sans er ung, usyndig –
hvis drømmeøine taler om en higen,
du ikke har – og dog er evig yndig –

Fra *mig*, som aldrig, aldrig rigtig lærte
med mandens mod og ærlighet at knuse
mit eget dødbestemte, tunge hjerte!

Ja, jeg skal lære det, skjønt dypt begravet
det strømmer, fuldt av mørke melodier,
der stiger og forvirret mig, som havet!

[62] Du ømme lille – dine hvite hænder
de drømte jeg som blomster mot min pande,
der blek av sine knuste verdner brænder.

Og du skal tilgi mig – for *jeg*, jeg tømte
min kalk tilbunds – du tilgir mine drømme,
fordi jeg ikke vidste, hvad jeg drømte!

Fordi jeg aldrig, aldrig helt tør vove
at huske, at naturen har begrænset
min fryd til tonen i de dype skove!

at livet – for min sang om verdens skjønne –
ja, mine lidenskabelige sange –
kun skal min med mit eget digt belønne.

Avmagt

[63] Rend ikke panden mot dødens dør –
du vet det jo godt:
En verden av muld
er alle vore døde!

Vet, hendes legemes fri form
med stjerner og hav og sol fylt,
er nu en tom
graa muld
skaffet med angst tilside!

Og over det hele
en raa høi
med kraftløse blomster,
gjennem hvis duft
en levende fryvil
slaar ut sine livstørste vinger.

[64] Og du føler det klart,
naar du øiner det krypt
drikke av en sjælløs himmel,
straalende, tomt, med sine blikke:
Dette, *det* er livet – –

Og hun, din eneste ven,
hvis heftige øine speilet
dig, din kjærlighet ind,
dypt dernede i verden
er blindt forraadt stof –

Bare en del av den tro,
grønne og maalløse grund,

mot hvilken det lille insekt
vimrer sin livsrike dans,
og hvortil det stundom mødigt sig hviler.

Du skal ikke drønne mot dødens port.
Du vidste det før:
En verden av muld
er alle vore døde.

[65] Reis dig fra grønsværet nu og staa.
Solen er omme, natten staar blaa
mot dødens bronsedører.
Graat dine taarer, sig dine ord –
ord for ord
er det kun *du*, som hører:

«Sov søtt
mulds søvn
i gravens nat,
hvor sol ikke stiger –
der, hvor dit omrids stund for stund
over i verdens mørke viger –

Lev den evige fred,
som ikke kjender sig selv
og derfor er dypest fred.
Lev vel – o du – lev vel
i aftenens have!
Vi møtes i skovlen, som øses paa
fremtidens grave.»

Vaar

[66] Og se, i det kolde, karrige aftenland
bues der rødt en liten orient
op over morggenens bleke himmelrand.

En blodig, brændende glædesstrøm av liv
træder saa nænsomt ut i det kolde vand
mellem forfrosne, vinterhvite siv.

Fiskene svømmer stilt med aapen mund
ind mellem store sten og skyggestraa
henover elvens røde askebund.

Ubegjæret og fremmed solen gaar
hyllet i hams av tung og blodig ild
henover nordens gispende, isgraa vaar.

[67] Truende, heftigt gjør den av sin dont –
kysser de bleke, jomfrufine træer,
skotter i tvil mot sydens horisont. –

Lundene spirer stille, uten takk.
Knuger i søvne salighetens ild,
ned i en muld saa mørk og vinterbrakk.

Engenes høie bjærker rundt omkring
blir ikke let til solens drøm forført,
eier sin egen mening om disse ting!

Siges av sagn at gløde foraaarsnat,
men møter i vilde, blaasende dage stolt
solens forbitrede hyldest, jomfrukoldt.

Og solen, elskeren med det stride blod,
rynker de store flammebryn mot kveld
og hvisker mot syd, i had og utaalmod:

«Min hete blander jeg heller i et hav.
Straalernes væld blir her paa denne jord
bare et væld av blomster paa en grav!»

[68] Men da en morgen, blaa og vild og raa,
ned i en solblek bjærk den dalte ned,
foraarets første sangfugl fra det blaa –

Og da en spinkel sølvklar elv av lyd
fylgte langs bæk og sjø de tomme trær,
skjælvende fint, en puls av sang fra syd –

bøiet den store sol sit ansigt ned,
følte sit hete ørkenhjerte slaa
blot ved et streif av blyg gjenkjærlighet.

Idyl

[69] Jeg raver som graa nomade
mot fremtiden frem,
fremmed for glædens glade,
svøpt i min kappe, mit hjem.

O sol, som fra høiderne bølger,
min kappes bræm forgyld –
bak huller og rynker den dølger
tusenaarrikets idyl – –

For der, paa en blodrød hynde
dypt i min egen sjæl,
blotter min elskte sin ynde
og gjør en anden sæl.

[70] Og dog er min haand og min tanke
i magiske lænker lagt,
ti kalder hun mig: Den ranke,
og røver slik min magt!

Hun hvisker i hast: Du rene,
igrunden min bedste ven –
og vælter sig, ung og deilig,
ind til sin elsker igjen!

— — — —

O sol, som det hele forgylder,
min kappes bræm forgyld!
Bak huller og rynker den hyller
tusenaarrikets idyl!

Jeg raver som graa nomade
mot fremtiden frem –
fremmed for glædens glade,
svøpt i min kappe, mit hjem!

Drøm

[71] Der stod inat i min stue
en kvindeskikkelse, klar.
Hun bar det ansigt tilskue,
som før en eneste bar.
Paa pande og mund, den søte,
laa hjertens fred og ro.
Det var hendes sidste møte,
til fred for os begge to.

Og livets smerter var stilnet
i hendes ansigtsdrag,
aarenes sorg var mildnet
og øiet rent for nag.
Jeg saa med forunderlig andagt
de pikedage igjen,
før hun til længselens storme
skjænket sit væsen hen.

[72] Det var ikke smerte, jeg følte,
ti nye længsler brand
eiet med magt mit hjerte,
mit blod og min forstand.
Men selve *tidens* skjønhed
strøk som et flygtigt flor,
en fold av en ilende engel
henover mindets spor.

Menons tale

[73] Og den gamle vismand Menon
sat ved Erekteion trist
i en hullet, gammel kiton
efter en forvist sofist.

Men da sendebud fra østen
talte høit om Indras berge,
tok han til at hæve røsten
og at true og besverge:

«Agt jers tunge vel, at slegten
ikke skades av jers ord! –
Indra mangler likevegten
mellem himmelen og jord!

[74] Vé og jammer tusenfold
over slikt et fjeld, som sprænger
slettens vise maal og kold
ind i himlens verden trænger!

Tror I ikke, luften verner
sig med neb og skarpe klør?
Kulden fra de klare stjerner
rammer berget, saa det dør.

Mere nære rummets klarhet
end kanhænde sletten her,
sturer det i ufrugtbarhet,
uten frugter, uten trær!

Venner, søg de lave høie –
der staar likevegtens naal

ret og riktigt, net og nøie
mellem vor og ødets skaal!

Vore vilde, hvite traner
flyr saa høit som der kan fly's
over pinjer og plataner
halvt begravede i lys!

[75] Der er livets grænsestrime –
under dem er livet skjønt!
Kun paa harmoniens høie
bor der guder, gror der grønt!»

Men en mand av færdens unge,
som med haanden for sit syn
hadde hørt den vises tale,
traadte frem med krumme bryn!

«Menon, disse døde tinder
gjennem Indras rene luft
er mig mer end vin og kvinder,
mer end guder og fornuft!

O, ved denne store reise
var det først, mit sind forstod:
Haard og modig skal du kneise
gjennem rummets drageblod.

Først ved det er ødet røbet,
først ved det er livets værd
gjennemlevet, gjennomprøvet – –
det er ingen elskovsfærd!

[76] Det har lært mig, gamle daare,
at fordømmes i mit savn,
at forfryse uten taare
i det grænseløses favn!

Ikke vil jeg leve livet
i en lav og lunken egn,
som bedrar mit vilde sind med
noget sol og noget regn!»

Lisken

[77] Saa skulde da Lisken vises,
den spirende, fine kvist
mellem familiens blomster:
«Og hun er blit stor siden sidst!
Alt femten aar, kan De tænke,
og lang og smidig og kjæk!
Bed Lisken at komme, Wenche!»
Men vips, da var Lisken væk!

Da roper et kor av røster,
at Lisken er «mildest talt» – –
men Wenche, den modne søster,
hun skjønner, og smiler svalt.
Hun skotter til mig saa stille
og blusser saa varm og sart,
og hvad der gaar av den lille,
skjønner jeg ganske klart.

[78] Ja, Lisken hun eier for tiden
et hjerte litt større end andres,
og eier en lønlig viden
og maa ikke, kan ikke klandres!
Mens søsteren sitter som Juno,
saa moden og ferm i minen,
vet Lisken noget om Kuno,
som bor i en borg ved Rhinen!

Han red der i ridderjernet
med sporer mot hestens buk –
i glans av en ensom stjerne
kysset han damens duk.
Saa kom der en bygdekjærre

tilgaards med en fremmed fyr –
da bævet den bolde herre
og svandt paa sit ædle dyr!

Og ytterst i hestehagen
staar Lisken i hast forladt,
og føler sig rent som enke
paa grund av en ven av Wenche!
Blandt blomsterne, blaa og gule,
gaar hun i engens græs,
som bare saavidt vil skjule,
hvor kjolen er kort til knæs!

[79] Kan hænde hun blygt bekymret
stryker sin bare arm,
som slet ikke føles saa færdig,
som sjælen er ædel og værdig!
Men hellere dø end at neie
med væmmelig forklæ'figur,
mens maanen straaler dæmonisk
mot Adelheids jomfrubur!

Og bliv i din eng, du Lisken!
Forgud under grønne lind
med sange og suk og hvisken
kjærestevennen din!
Paa vangen er godt at være,
for ungdom og haab og tro,
og blomster er til for at lære
jomfruers sjæl at gro!

Credo

[80] Han stod og ventet, træt i aftensolen,
ved marmorvernet, paa den spanske bro –
Med ett saa stod hun dér i sommerkjolen
med parasol og søte lærredssko.

Og hun fortæller, hun kan bare dvæle
en liten stund, men ber ham fæste lid
til, at hun gir ham dét, som hun kan stjele
av al sin dyrebare, unge tid.

Det blev saa koldt og stille der paa broen.
Han stirret ned i floden, haard og sky –
men da hun prøvet styrke ham i troen,
bekjendte han sit *credo* uten kny.

[81] Da blev hun rød og aandet op av glæde,
og grep hans kolde hænder, hedt og fort,
men gjorde sig i samme stunden rede
til blidt at ta farvel og komme bort.

Men overvældet ved at se ham saaret,
og halvt forvirret ved sin egen hast,
rev hun en deilig rose ut av haaret
og gav ham, med en sløife, som hang fast.

Saa fik hun gaa og svandt bak parkens blade,
Madonna med det blaa Dianabaand.
Og ved den kolde marmorbalustrade
stod han igjen med rosen i sin haand.

O, hørte den hans hjertes syke hunger?
Men rosen laa i haanden uten lyd.

Den taug med alle sine røde tunger,
som ternen tier om sin frues dyd.

— — — — —

Langs blomstrende terrasser og balkoner
fløt floden, flommende med skum og sprut –
til dumpe slag av drønnende gongoner
gaar sydens lyse sommeraften ut.

[82] Og med de sorte silhuetter, skaarne
som av et ædelt, evigt ibenholt,
staar Baptisteriets slanke ringertaarne
i aftenluften, blændende og koldt.

Men der han stod med rosen foran Dômen
i mørket paa den dunkle bueplads,
steg brusende og tonende et omen
ut fra portalen og de grønne glas.

Der inde i de høie helligdommer,
til lyden av en knugende koral,
staar tændt paa høie kjerter troens sommer
for knælende, som brytes med sin kval.

Med bleke, sammenlagte hænder prises
fra alle dunkle altere og kor
en kjærlighet, som ikke kan bevises,
men som er drømt uendelig og stor!

I forbigaaende

[83] Hun ser paa ham, idet hun gaar forbi!
Ja, hun har ret – det bør sig vel en kvinde
en stjaalen gang at sende ham et blik
og hviske mot hans avkrok med et nik:
«Vær trygg, min ven, at ogsaa du er speilet
i kvinders længsel – men vi tør ei mer
end med vort øie mot dit øie seile
ett kort og varmt sekund – men ikke fler!
Det er vor sjæl en ærlig offerstund
at tænde øiets ild hos andre mænd.
I deres faste blikke er der bund,
og vi faar alt igjen, hvad vi gav hen!
Men vi er bange for den bleke speiling,
et blik fra os fortoner i en luft,
som intet har med fred og hjem at gjøre,
men bare hildrer frem til øde tidsfordriv
en grænseløs fortolkning av vort bange elskovsliv!»

Min hjemstavn

[84] Min glæde vil bli hæmmet
av al min angst for hjemmet –
den blir mig evig fremmed
al hjemmets poesi!

Min hjemstavn er en sommer,
jeg selv et krat i blommer –
montro min elskte kommer
at gjemme sig deri?

Ved klosteret

[85] Det var dén vaar, da min hvite svane
for stedse fløi fra den dunkle jord –
jeg sat i lunden ved Tre-fontane
ved én av brødrenes bord.

Jeg sat og hvilte mig, sammensjunken
i vé og avmagt, mens solen sank.
Da stod han op fra sit sæte, munken,
mot aftenhimmelen, rank.

Og stille vendt mot de unge stjerner,
som glimtet frem gjennom rødens flom,
han slap ei glasset med ren Falerner
og sagde, ædel og from:

[86] «Min ven av slegten, som elsker kvinder,
vær viss om ett: Hun er opbevaret.
Søk visdomsguldet i dine minder,
og de vil give dig svaret.

Ja, *mindet* lever i slegtens hjerter,
hver strime liv over dødens hvælv,
til mennesket gjennom stride smerter
er gaat til minderne selv.

Da sker det store, at os, de mindre,
som drømte bro mellem før og nu,
os skal en *større* natur erindre
og holde fast i sin hu!

Det er min tro, at i smertenslandet
er al erindring et livets frø,

en liten gnist fra den sol av sandhet,
at intet levet kan dø!»

Saa varmt og stille og stort faldt ordet.
Og begge lyttet paa samme gang:
Fra klosterhavenes dyp kom koret
av barnestemmer, som sang – –

[87] Og jeg gik hjem over slettens øde,
og munken vandret sin aftentur
imellem alle de blide døde
bak Campo-Santoens mur.

Den ensomme

[88] Altid paa lettende vinge gennem verden –
endog i digtningens stund i evig rædsel,
skriver han ned med høire haand de tanker,
mot hvilke venstre maa hans liv forsvare!

Derfor til hver en tid i dødsens fare –
forsvaret føres svakt, men digtet stiger –
styrken er lagt i hans digt, og kræfter banker
kun i hans høire haand, mens venstre sviger!

Bjærken

[89] Og vintren stunder til, de første skjærver
av fagert isglimt lyser mellom stener, –
og høit i luften
ser jeg et bjærketræ, som spiler sine nerver,
det høie brus av trætte, triste grener!

– – –

Op over skogene staar bjærken kold,
og fra det høie skumrer den i vold
en himmel, violet som kvindedrømme,
der strømmer gjennom grenene og væver
sit yndefulde ingenting
ned i den tørre krone, saa den lever – –
Dens omrids falder væk, men med et smil
staar stammen, krøket bakom kronens strømme,
[90] og fryser til, i bitterhet og tvil,
for i oktober
har ingen nogen ret, og ingen haaber.

– – –

Men jeg fornemmer,
du mørke bjærk, hvad dine grener gjemmer;
for hun, den dype, violette luft,
hun hvisker i din visnende fornuft, –
ja hun, som uten rædsel lægger ind
i løvets tørre legeme sin kind,
hun nynner lavt, at bakom skyggekjolen
har hun bestandig ilinger av solen,
at nu i denne kveld hun bare ligner
en farve av det foraar, som velsigner,
men hvisker videre, paa dødens vei,
at der er vaarer forut, nok for dig,

at *du* staar stille, med din rot begravet,
men *hun* er fri, og ute ser hun havet,
det store hav, som dufter og som flommer
rundt hele verden med sin salte sommer!

— — —

Mot stammen vil jeg bøie mine arme,
og panden, som er grublende og graa —
[91] velsignet være jeg, som ser dig staa
med kronen, gjennomstrømmet av det blaa —!
Som ser, at med sin fine legemsvarme,
der fylder dine grener uten vegt,
tar hun din sorte stamme, dine arme,
din store skjæbne i sin varetægt — —
Du tviler, mørke bjærk, du sturer nu,
men jeg forstaar, og det skal ogsaa du, —
du skal forstaa det, naar i foraarstunden
tilbake i sit rike hun er runden —
Naar hun er veket i det lyse hvælv,
og varmt gaat over i en vaarskys rødme,
da staar du reddet ved den vilde elv
og grønsker i din sommerlige sødme!

Olaf Bulls *Digte og noveller* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap.
Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på
bokselskap.no